

· FØROYA · SOCIAL·DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 41.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við størri lýsingum læst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 14. oktober 1939.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrifstovuni. Telf. 143.

13. árg.

Húsaækingin - fólkaøksturin og peningaumstøðurnar.

Við undantak av onkrum
vinnuflokksmanni — vinnu-
flokkin sýtti sum kunnugt at
vera við í vinnulívsviðgerðini
— eru allir menn á einum máli

um, at »erhvervskommissionin»
hefur rættvisgjort sítt arbeiði
og sína tilveran bara í teimum
báðum uppskotunum:

byggilánsgrunnur og kontantlénrindingargrunnur fyri fiskimenn.

Byggingin var við at stedga.
Lánikorini og peningaviður-
skiftini millum fjøldina, fiski-
og arbeiðsmannaflokkin, vóru
so trong og horð, minnimaðurin
yvirhøvar hevði givið upp at
hugsa um at byggja sær heim.

Hetta vóru ikki bert ómætliga
hættislig viðurskifti viðvíkjandi
viðlíkahaldi og vøkstri av okkara
fólki — vit stóðu beinavegin
yvir fyri einum stedgi av fólka-
vøkstrinum — men hetta ný-
byggjarloysi gjørdi eisini størsta
partar av okkara smiðum,
grótmönnum og stoyparum
arbeiðsleysan.

At fáa byggingina aftur í
gongd var sostatt ein samfelags-
spurningur av allrastørsta týð-
ingi.

Hetta hava javnaðarmenn ikki
bara sæð, men teir hava, síðan
teir tóku lut í føroyskum poli-
tikki, lagt allar árar umborð
fyri at rúmka lánikorini, so hin
ómúgvandi hópurin kundi fáa
pening til húsabygging. Teir
reistu av nýggjum kreditfelags-
málið og skutu til at fáa tær
óføra góðu húsabyggingarláni-
lógir í Danmark eisini settar í
gildi í Føroyum. Teir vunu
meirluta fyri at ganga hesar

leiðir. Tey av javnaðarmonnum
útarbeiddu uppskot vórðu sam-
tykt og send niður á Danatung.

Ríkisstýrið beindi hetta eins
og tey ymsu týðandi vinnulívs
og arbeiðsmál í »erhvervs-
kommissionina».

Og sum áður hildið fram í
hesum blaði, varð »erhvervs-
kommissionin» samd um at seta
fram uppskot um stovnan av
einum byggilánsgrunn, sum
staturin árliga skuldi ríða
200.000 kr. í. Hesin grunnur er
meintur at virka sum eitt uppi-
skoyti til sparikassan, ið eisini
skal ganga við til at lata síni
smáu lán til í minsta lagi eina
30 ára langa avdráttartíð. Láni-
grunnurin skal kunna geva eitt
láníppískoyti til bílga rentu.
Uppiðskoytið skal vera so stórt,
at hitt samlaða lánið skal kunna
koma uppá 80 % av húsavirð-
inum, tá ið grundstykkið er
tikið frá.

Henda lániskipan saman við
skipanini av okkara egnu trygging
(húsa- og aðrari trygging í sam-
band við jarðagrunnin) vil koma,
um kríggstíðin ikki heilt kippur
okkum, at hava eina avgjörda
vend til bata fyri byggingini og
smiði, grótmenn og málarar.

**Men framtíð verður ikki fullfíggað, fyrr enn
sparikassin og lánigrunnurin skipar fyri, at stovnað
verður eitt kooperativt viðainnflutningsfelag, sum
kann tryggja teim, ið byggja, viðin til bilagasta
marknaðarpris við innloysum til Føroyar.**

Hetta seinast nevnda takið er
ikki minni umráðandi enn tað
fyrra. Kunna vit taka hesi tøk,
kann tað av sonnum sigast, at
byggiviðurskiftini ongar staðni
í verðini eru lagaligari fyri minni-
menta mannin enn í Føroyum.

Og fáa vit so hitt javnaðar-
manna málið fram eisini, at
hvor einstakur føroyskur slupp-
fiskimaður og útróðramaður í
Grønlandi og í Íslandi skal fáa
gildið 80 kr. kontant um mánaðin
uttan mun til, annaðhvørt hann
er sjúkur ella frískur, hevur
fiskað nógv ella lítið — so
kunnu vit av rættum siga, at

fiskimannsins kor eru rúmkað,
um tað má sigast, at tað enn
er langt á mál hjá honum.

Vit javnaðarmenn eru glaðir
yvir, at tað hevur eydnast
okkum at drigið hesi størsta í
ljósmála fyri fiskimannin og
arbeiðsmannin og allar teir menn,
sum sita og bíða eftir at fáa
eitt heim, so teir kunnu seta
føtur undir eggið borð.

Bara nú ikki heimsbardagurin
leggur hesar og allar framtíðar-
vónir í sor. Vit standa hjálpa-
leysir og prísgivnir stórmaktanna
náðir.

jarðamannafelagsins »forhand-
lingspunkt» um botan av traðar-
mannaviðurskiftinum var meint
við vetrafríðing, var svarið:
Nei, nei — tað er nakað annað.
Men hvat ið tað annað var,
kom ongatíð. Rímuligt — tí tað
hevur ongatíð verið til.

Einasta positiva í hesum sátt-
mála er, at jarðamannafelags-
stjórnin hevur á donskum máli
við fullari navnaundirskrift
bundið seg til at »afregne her-
etter omgaende til Jordfonden
de til Foreningen indbetalte
Afgifter af Skat og Leje, Fæste-
godsset vedrørende».

Jarðamenninir binda frið við landbrúksráðið og góðkenna jarðareformin.

Hvussu burtur úr vón og víti
hevur ikki ósingin verið. Okkum
rennur í huga:

- 1) mótmælis og kravgongan til
løgtingið á ólavsøku við
Runtvalsstríðinum og øð-
rum rundandi megnarkvæð-
um undir fótum;
- 2) bardagaferðin til Klakks-
víkar við rættartætu aftaná,
har ið uppreisnabóndurnir
bóðu um »gott veður» og
royndu at finna sær skyli
undir slagorðinum, »at tað
ikki var ein valdsferð, teir
hovdu haft í kvittanum,
men einans ein »demonstra-
tión» av »Aandens Magt»;
- 3) 3-ára ferð Jóannesar bónda
Paturssonar kring Føroyar
fyri at spinna endar um
»Gráubóke»;
- 4) knæfall segganna fyri kongi,
Kristmas Møller, amtmann-
inum og tí danska fótanum
um at veita teim vord
móti Gráubókar ógerðum;
- 5) allar tær reðuligu smeltu-
søgur, ið eru sleptar út um
skilaloysi og vitloysi teirra,
ið hava haft Gráubókar-
administratiónina í hondum;
o. s. fr., o. s. fr.

»Dagblaðið» roynir í gjár at
billa fólki inn, at nú hava Gráa-
bók og hennara menn bitíð í

grasið og uppreisnabóndurnir
borið sigurin heim.

Tað má sigast at vera meir enn
tvær reisir forvitnisligt at siggja,
hvussu Jóannes bóndi Patursson,
Liggjas Húsgarð og Biskupsstøð
við navns undirskrift á donskum
máli góðkenna jarðareformin
ella ta »fortolkning» av honum,
sum jarðareformsins menn altíð
hava haft, og hvussu teir harvið
hava avsannað og tikið aftur
alla ósingagatiónina.

Aðrastaðni í blaðnum er prent-
að hetta søguliga skjal, sum
sýnir hvussu ein ósing kann
upploysast sum ein »idylliskur»
gamlamanna pípuroykur við
grúgvusteinin eitt hugnaligt
heystkvöld.

Teir gævu menn hava roynt
at billa traðarmonnum inn, at
teir vóru skerdir í jarðareform-
inum, og so varð gjørd ein
traðarmannadeild í jarðamanna-
felaginum til »verju» fyri traðar-
mannin. Menn minnst eisini
málageipið um prestagóðsið.

Men í hesum søguliga skjali
hava uppreisnarseggarnir, ið nú
við landbrúksráðsins trollestavi
eru vorðnir tey kærastu heima-
lomb, ikki eitt einasta orð um
traðarmannin og prestajorðina.
Haraftrurimóti hava vit fræti, at
tá ið okkara maður spurdi, um

A Føroya lögtingi 1939

Framhald av orðadráttinum um
vøruframferðslu.

Djurhuus

helt (mót A. Samuelsen), at
hitt almenna hvorki kann keypa
ella disponera bíligari enn hitt
prívata. Hann var tí principielt
mótsæðumaður av, at landið
skuldi fáast við handilsskap.
Men í hesum tíðum helt hann
tá, at landið mátti seta vør-
handil. Tað hevði nevnliga st
seg, at skip komu við hál um
farni — keypmenninir ella
grossistarnir høvdu soleiðis ikki
kunnað klára uppgávuna at
tryggja innflytanina av vörum.

Poul Nielsen

var fyri, at lögtingið setti
vørubandil. Seinast mátti tingið
taka sær um reiggj, og tað
greiddi spurningin væl úr hond-
um. Staturin, ið hevði lænt
pening upp til 4 milliónur, fekk
lánið aftur við rentu. Hann
fanst at Mitens, tá ið hann hevði
sagt, at tað var órímligt at
krevja, at staturinn skuldi gera
meir fyri Føroyingar, enn hann
gjørdi fyri ríkisins aðra flogvar.
Tað, ið talan var um, var ikki
at biðja um gávar men um
lán. Tá ið keypmenn og grossistar
ongar vorur kundu fáa, var
óseint hjá tinginum at fara í
ferð við at stovna vørubandil,
soleiðis sum sjálfstýrismenn
vilja hava tað.

Talarin spurdi amtmannin,
um vit kundu vera vísir í at
fáa lánið.